

גמ' קידושין (ח): - כלב רץ אחריה

רב דניאל שטיין

א. חי' הריטב"א (שם) - פירוש ואמרה ליתנו לכלב, מי אמרינן הרי הוא ככלב שלה ונחתא לקידושין ולא לתשלומין, או דלמא דאמרה ליה מדאורייתא מחייבת לאצול, פירוש על דעת להשתלם לא לאבד ממונו בחנם.

ב. חי' המאירי (שם) - היה כלב רץ אחריה לנשכה הרי זו ספק מקדשת שמא מתוך שהצילתה גמרה ומקניה נפשה, או שמא מכיון שאף הוא חייב בכך מדכתוב לא תעמוד על דם רעך אינה גומרת להקנות עצמה בכך, ודבר זה כשהיא רוצה להחזיר לו דמי הככר שאם לא כן אינו חייב להצילה, שאף הוא אסור להציל עצמו בממון חברו, ויש אומרים שאע"פ שהוא עצמו אסור להציל עצמו בממון חברו אחר שאין בעל הממון לשם, מכל מקום כל שבעל הממון שם חייב להצילו אף על מנת שלא ליטול ממנו מה שהפסיד בהצלתו ואינו יכול להוציא ממנו בדין.

ג. גמ' סנהדרין (עג) - גופא מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו תלמוד לומר לא תעמד על דם רעך, והא מהכא נפקא מהתם נפקא, אבדת גופו מניין תלמוד לומר והשבתו לו, אי מהתם הוה אמינא הני מילי בנפשיה, אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא, קא משמע לן. [פרש"י (שם) - לא תעמוד על דם רעך - לא תעמוד על עצמך משמע אלא חזור על כל צדדין שלא יאבד דם רעך]. [חי' הר"ן (שם) ד"ה אבל - לאו למימרא דלא תעמוד על דם רעך משמע הכי דהא אפשר דלא אתא קרא אלא לגופיה אלא דמיתורא דקראי הוא דמרבין גופיה וממוניה ומשום הכי כתיבי תרי קראי והשבתו לו ולא תעמוד על דם רעך].

ד. יד רמה לסנהדרין (שם ד"ה תניא) - ומסתברא לן דהיכא דטרח ואגר אגורי ואצליה ושקיל מיניה דעד כאן לא חייביה רחמנא אלא למטרח בלהדורי בתר אגירי אבל לאצוליה בממוניה לא מדאמרינן אי מהתם הני מילי בנפשיה אבל מטרח ומיגר אגורי לא קמ"ל, ולא אמרינן אבל בממוניה לא קמ"ל.

ה. חי' המאירי לסנהדרין (שם) - מי שראה חברו טובע בנהר או חיה גוררתו או ליסטין באים עליו חייב להשתדל בהצלתו, ולא סוף דבר בעצמו אם הוא יכול בלא סכנה שהרי על אבדת ממונו חייב על אבדת גופו לא כל שכן, אלא אף על ידי אחרים והוא שישכור שכירים ופועלים ובקיאין באותן דברים להצילו, וחברו פורע לו מן הדין, אם אין לו במה לפרוע [אסור] לימנע בכך, שאע"פ שאסור להציל את עצמו בממון חברו דוקא שלא מדעת הבעלים אבל בעלים עצמן חייבין להציל חבריהם וכל שלא עשה כן עובר משום לא תעמוד על דם רעך.

ו. גמ' ב"ק (ס): - מהו להציל עצמו בממון חברו, שלחו ליה אסור להציל עצמו בממון חברו וכו'. [רש"י (שם) - ואסור להציל את עצמו בממון חברו]. [תוס' (שם) ד"ה מהו - איבעיא ליה אי חייב לשלם כשהציל עצמו מפני פקוח נפש].

ז. גמ' סנהדרין (עד) - ונרדף ששיבר את הכלים, של רודף פטור, של כל אדם חייב. של רודף פטור שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו, של כל אדם חייב שמציל עצמו בממון חברו.

ח. גמ' כתובות (יט) - קסבר ר' מאיר עדים, שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יורגו ואל יחתמו שקר. [חי' הרמב"ן (שם) - אף על גב דקיי"ל שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא ע"ז וג"ע ושפיכות דמים, מ"מ דינא הוא דליקטלו ולא יחתמו שקר ומדת חסידות היא וכו' ואיכא דאמרי וכו' קסבר רבי מאיר מדינא נמי יורגו ואל יחתמו שקר, לפי שנמצא בברייתא חיצונית שלשה דברים אין עומדים בפני פקוח נפש ואלו הן ע"ז וג"ע וש"ד רבי מאיר אומר אף הגזל].

ט. גמ' ב"ק (קייט) - כל הגזול את חברו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו.

י. שו"ע (יו"ד סי' של"ו סע' ב' ג') - הרופא, אסור ליטול שכר החכמה והלימוד, אבל שכר הטורח והבטלה, מותר. מי שיש לו סמנים, וחבירו חולה וצריך להם, אסור לו להעלות בדמיהם יותר מן הראוי. ולא עוד, אלא אפילו פסקו לו בדמיהם הרבה, מפני צורך השעה שלא מצאו סמנין אלא בידו, אין לו אלא דמיהן. אבל אם התנה בשכר הרופא הרבה, חייב ליתן לו, שחכמתו מכר לו ואין לו דמים. הגה: ואף על פי שיש מצוה עליו לרפאותו שכל מצות עשה דרמא אכולי עלמא, אם נזדמנה לאחד ולא רצה לקיימה אלא בממון, אין מוציאין הממון מידו, ולא מפקיעין מידו חיוב שלהן. [ביאור הגר"א (ס"ק י"ב) - ממ"ש בקדושין ח' ב' כלב רץ כו' או דלמא כו' ולא איפשיטא להו].